

Protokoll fört vid pleniföredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Närvarande VT, HJ, RH, AH-J, AH, AR, CW	Frånvarande FK	Justerat Omedelbart
Ordförande Lantråd Veronica Thörnroos	Föredragande Vice lantråd Harry Jansson	Protokollförare Rättssakkunnig Rasmus Lindqvist

Nr 8

Förslag till republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen

ÅLR 2022/5271

481 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att anhålla hos justitieministeriet om utfärdande av förordningen enligt **bilaga 1**.

Hänvisning

Justitieministeriet

Kontaktperson

Rättssakkunnig Rasmus Lindqvist

kirjaamo.om@gov.vi

Ärende

Följebrev till promemoria

Landskapsregeringen bifogar här en promemoria om republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen.

Lantråd

Veronica Thörnroos

Vicelantråd

Harry Jansson

BILAGOR

Promemoria

Promemoria om republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen

Datum: 22.6.2022

ÅLR 2022/5271

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

1 Systemet med överenskommelseförordningar

Bestämmelser om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991). Lagen utgår från principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Kostnadsansvaret följer förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs.

I 32 § i självstyrelselagen föreskrivs om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet. På motsvarande sätt kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet. Överföringen sker genom förordning och med samtycke av Ålands landskapsregering. Enligt 32 § 3 mom. i självstyrelselagen utfärdas överenskommelseförordningar av republikens president. Över ett förslag till överenskommelseförordning ska alltid utlåtande begäras av Ålandsdelegationen.

I 32 § 2 mom. självstyrelselagen stadgas om uppsägning av en överenskommelseförordning. Om överenskommelsen sägs upp, ska förordningen ändras eller upphävas så snart som möjligt, dock senast inom ett år räknat från dagen för uppsägningen. Ändras eller upphävs förordningen inte inom denna tid, skall överenskommelsen anses ha upphört att gälla ett år efter uppsägningen. En landskapslag som innebär ändring av en överenskommelseförordning får till den del den avviker från överenskommelseförordningen inte tillämpas så länge förordningen är i kraft. Enligt förarbetena till självstyrelselagen kan initiativet till en uppsägning komma antingen från landskapets eller rikets sida (RP 73/1990 rd, s. 84). En överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

2 Lagstiftningsbehörighet

Lagstiftningsbehörigheten rörande implementeringen av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (tillgänglighetsdirektivet) har huvudsakligen redogjorts för i landskapsregeringens lagförslag nr. 27/2017–2018 till Ålands lagting samt i Ålandsdelegationens utlåtande 4/19. Implementeringen av tillgänglighetsdirektivet har ansetts höra till landskapets lagstiftningsbehörighet huvudsakligen i enlighet med 18 § 1, 2 och 4 punkterna i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) som föreskriver om lagstiftningsbehörighet gällande lagtingets organisation och uppgifter, landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän samt kommunernas förvaltning och kommunernas tjänsteinnehavare.

Vissa av bestämmelserna i tillgänglighetslagen är av rikslagstiftningsnatur eller anknyter till riksbehörigheten. Tillgänglighetsdirektivet och tillgänglighetslagen hänvisar exempelvis till tillgänglighetsstandarder som gäller för webbplatser och mobila applikationer. Standardisering hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 19 punkten i självstyrelselagen. Enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen kan i en landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag.

3 Nuläge

Tillgänglighetsdirektivet har i landskapet Åland genomförts genom landskapslagen (2019:7) om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen (tillgänglighetslagen).¹ Lagen trädde i kraft den 23 september 2019. I 1 § föreskrivs att lagen tillämpas i förhållande till webbplatser och mobila applikationer som tillhandahålls av myndigheter inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Enligt lagens 9 § fungerar Ålands landskapsregering som tillsynsmyndighet. Var och en kan anföra klagomål hos landskapsregeringen om att en myndighets webbplats eller mobila applikation inte uppfyller kraven i lagen.

I 10 § tillgänglighetslagen framgår tillsynsmyndighetens uppgifter. Landskapsregeringen ska 1) ge allmänna anvisningar och rådgivning om tillämpningen av denna lag, 2) övervaka och kontrollera att tillgänglighetskraven iakttas på det sätt som anges i de genomförandeakter som antagits med stöd av artikel 8.2 i tillgänglighetsdirektivet samt 3) lämna de rapporter som avses i artikel 8.4 i tillgänglighetsdirektivet till Europeiska kommissionen. Enligt 11 § 1 punkten kan landskapsregeringen vid utförandet av uppgifter enligt 10 § 2 punkten ålägga myndigheten att inom skälig tid se till att en webbplats och mobil applikation uppfyller tillgänglighetskraven. I 12 § föreskrivs att landskapsregeringen kan förena i 11 § avsedda ålägganden med vite.

Artikel 8 i tillgänglighetsdirektivet reglerar övervakning och rapportering. Enligt artikel 8.2 ska kommissionen anta genomförandeakter om fastställande av en metod för övervakning av att webbplatser och mobila applikationer överensstämmer med tillgänglighetskraven i artikel 4. Enligt artikel 8.4 ska medlemsstaterna senast den 23 december 2021, och därefter vart tredje år, överlämna en rapport till kommissionen om resultatet av övervakningen, inbegripet mätdata. Rapporten ska utarbetas på grundval av de bestämmelser om rapportering som avses i punkt 6 i artikel 8. Rapporten ska också omfatta uppgifter om användningen av det uppföljningsförfarande som avses i artikel 9.

Kommissionen har i genomförandebeslut (EU) 2018/1524 (genomförandebeslutet) fastställt närmare bestämmelser om medlemsstaternas rapportering. Enligt artikel 5 i genomförandebeslutet ska medlemsstaterna övervaka offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationers överensstämmelse med tillgänglighetskraven dels genom en ingående övervakningsmetod, dels genom en förenklad övervakningsmetod.

Närmare anvisningar för övervakningen finns i bilaga I till genomförandebeslutet. Bilagans punkt 2 föreskriver om stickprovstagning bland webbplatserna och de mobila applikationerna. Antalet webbplatser och mobila applikationer som ska övervakas under övervakningsperioderna ska beräknas på grundval av medlemsstatens folkmängd. Under den första och den andra perioden ska stickprovet för förenklad övervakning av webbplatser minst omfatta 2 prov per 100 000 invånare plus 75 webbplatser. Stickprovsstorleken för den ingående övervakningen av webbplatser ska vara minst 5 % av urvalsstorleken för den förenklade övervakningen plus 10 webbplatser. Den minsta stickprovstorleken för den ingående övervakningen av mobila applikationer ska vara 1 per 1 000 000 invånare plus 6 mobila applikationer.² Om antalet webbplatser eller mobila applikationer i en medlemsstat är mindre än det antal som ska övervakas ska minst 75 % av webbplatserna och minst 50 % av alla mobila applikationer övervakas.

¹ Ålex: <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/20197>

² Medlemsstaterna ska göra rimliga ansträngningar för att övervaka minst en tredjedel.

Tillgänglighetsdirektivet har i riket genomförts genom lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (FFS 306/2019). Enligt 12 § 1 mom. är Regionförvaltningsverket i Södra Finland tillsynsmyndighet enligt lagen. Enligt 12 § 2 mom. 3 punkten ska tillsynsmyndigheten övervaka och kontrollera att tillgänglighetskraven iakttas på det sätt som med stöd av artikel 8.2 i tillgänglighetsdirektivet anges i Europeiska kommissionens genomförandeakter. I 5 punkten föreskrivs att tillsynsmyndigheten ska lämna Europeiska kommissionen rapporter om resultatet av övervakningen i enlighet med artikel 8.4 i tillgänglighetsdirektivet. Enligt 12 § 3 mom. 1 punkten kan tillsynsmyndigheten när den utför uppgifter enligt 2 mom. 3 punkten ålägga tjänsteleverantören att inom skälig tid se till att de digitala tjänsterna uppfyller kraven i lagens 3 kap. I 14 § stadgas att tillsynsmyndigheten kan förena ett i 12 § 3 mom. avsett åläggande med vite.

4 Behovet av förändring

Under den första övervakningsperioden som avslutades i december 2021 har landskapsregeringen arbetat med att hitta fungerande former för den tekniska övervakningen och rapporteringen, vilket visat sig utmanande. Exempelvis beskrevs redan i lagförslaget till tillgänglighetslag hur de tjänstemän som ansvarar för tillsynen enligt lagen inte samtidigt kan ansvara för utvecklandet av landskapsregeringens webbplats samt mobila applikationer (LF 27/2017-2018, s. 23). I praktiken har det visat sig att de tjänstemän som arbetat med att säkerställa att landskapsregeringen och dess underlydande myndigheter uppfyller kraven är de enda tjänstemän som har den kunskap som krävs för att utföra teknisk övervakning. Samtidigt har det inte ansetts ekonomiskt försvarbart att anställa särskilda resurser för den övervakning som Åland åläggs enligt genomförandebeslutet. Landskapsregeringen har i sin rapportering enligt tillgänglighetsdirektivet till EU-kommissionen bland annat framfört att övervakningsnivåerna är oproportionerligt stora för Ålands del (ÅLR 2022/848).

Enligt Regionförvaltningsverket behövde Finland under övervakningsperioden granska 185 webbplatser med en förenklad metod, 20 webbplatser med en ingående metod och fyra mobilapplikationer med en ingående metod.³ Följande tabell visar hur många webbplatser och mobila applikationer som under perioden behöver granskas på Åland. Invånarantalet på Åland uppgår till ca. 30 000.⁴

EU:s stickprovsnivåer	Stickprovsnivåerna på Åland
<i>Förenklad övervakning av webbplatser:</i> Minst 2 prov per 100 000 invånare + 75 webbplatser	0+75 = 75
<i>Ingående övervakning av webbplatser</i> Minst 5 % av urvalsstorleken för den förenklade övervakningen + 10 webbplatser	4+10 = 14
<i>Ingående övervakning av mobila applikationer</i> 1 per 1 000 000 invånare + 6 mobila applikationer /3	0+6/3 = 2

³ Resultaten av tillsynen av webbplatser och mobilapplikationers tillgänglighet 2020–2021 (Regionförvaltningsverket). <https://www.tillganglighetskrav.fi/resultaten-av-tillsynen-av-webbplatser-och-mobilapplikationers-tillganglighet-2020-2021-varierande-tillganglighet-brister-patrafades/>

⁴ Ålands statistik- och utredningsbyrå. <https://www.asub.ax/sv/statistik/befolkningsrorelsen-tredje-kvartalet-2021>

På Åland finns det inte 75 webbplatser som tillhandahålls av myndigheter utan antalet sådana webbplatser uppgår till 65 (se bilaga 1). Detta innebär att landskapsregeringen under perioden ska granska minst 75 % av webbplatserna, d.v.s. ca. 49 webbplatser. Ytterligare har landskapsregeringen konstaterat att det på Åland inte i dagsläget finns några sådana mobila applikationer som omfattas av tillgänglighetsdirektivets bestämmelser. Vid en jämförelse med t.ex. Finland som med ungefär 5,5 miljoner invånare behöver övervaka ett stickprov som omfattar en förenklad metod på 185 webbplatser och en ingående metod på 20 webbplatser ter sig Ålands nivåer oproportionerliga. EU:s stickprovsnivåer tar inte tillräcklig hänsyn till mikrostater eller små autonomier.

När det gäller den övriga implementeringen av tillgänglighetsdirektivet på Åland (förutom övervakningen och rapporteringen) har den fungerat väl. Det har gjorts ett omfattande arbete för att säkerställa att myndigheternas webbplatser är tillgängliga och att tjänstemännen har tillräckligt med information rörande tillgänglig publicering. Exempelvis har det ordnats utbildningar och informationstillfällen om tillgänglighetsdirektivet, tillgänglighetslagen, grundkurser i tillgänglighet på webben, webbkurs om tillgängliga PDF-dokument samt tillgänglig publicering. Sedan tillgänglighetslagen trädde i kraft har samtliga av landskapsregeringens underlydande myndigheters webbplatser försetts med ett tillgänglighetsutlåtande. T.ex. har landskapsregeringens egen hemsida (regeringen.ax) ansetts vara nästan helt förenlig med tillgänglighetskraven vilket är ett mycket bra resultat. Ytterligare har flera andra åländska myndigheters webbplatser klarat sig mycket väl i en nationell finländsk undersökning rörande tillgänglighet.⁵

Sammanfattningsvis har problemen i landskapet inte rört implementeringen av tillgänglighetsdirektivet utan övervakningen och rapporteringen enligt direktivet. Den tekniska övervakningen och rapporteringen i enlighet med tillgänglighetsdirektivet har visat sig oproportionerligt resurskrävande för Ålands del. Enligt uppgifter från Regionförvaltningsverket i Södra Finland är det fem personer som arbetar heltid med tillsynen enligt direktivet och trots detta är det utmanade att få resurserna att räckta till. Ålands övervakningsnivåer uppgår till ungefär hälften av rikets nivåer vilket skulle innebära att landskapsregeringen skulle behöva anställa 3-4 personer som endast arbetar med tillsyn enligt tillgänglighetsdirektivet, vilket inte anses vara en försvarbar användning av offentliga medel.

5 Det huvudsakliga innehållet i förslaget till förordning

Tillgänglighetsdirektivet och genomförandebeslutet föreskriver endast om rapporteringskravsnivåer på medlemsstatsnivå. Det här innebär att det inte finns något behov av särskild rapportering eller stickprovsgranskning på Åland utan stickprov av åländska myndigheter kan ingå i Finlands rapportering.⁶ Detta eftersom stickprovsnivåerna inte påverkas nämnvärt av att invånarantalet på Åland (ca. 30 000) adderas till invånarantalet i övriga Finland (ca. 5,5 miljoner). Finland kan ansvara för rapportering och teknisk övervakning även för Ålands del genom en överföring av förvaltningsbehörigheten från landskapets tillsynsmyndighet (landskapsregeringen) till rikets tillsynsmyndighet (Regionförvaltningsverket i Södra Finland).

⁵ Bra tillgänglighet via Åda:s hemsidespaket. <https://www.ada.ax/nyheter/bra-tillganglighet-adas-hemsidespaket>

⁶ Finansministeriet har skickat en förfrågan till EU-kommissionen rörande detta.

Konkret skulle det innebära att överföra uppgifterna i 10 § 2 och 3 punkterna tillgänglighetslagen till Regionförvaltningsverket. Övriga tillsynsuppgifter skulle fortsättningsvis hanteras av landskapsregeringen, vilket innebär att ta emot och hantera klagomål, ge allmänna anvisningar och rådgivning, ålägga en myndighet att inom skälig tid uppfylla tillgänglighetskraven, ålägga en myndighet att utarbeta ett tillgänglighetsutlåtande samt ålägga en myndighet att lämna in innehåll i en form som uppfyller tillgänglighetskraven åt en person som är berättigad till detta. Landskapsregeringen skulle även fortsättningsvis ha möjlighet att förena ålägganden med vite. Detta skulle innebära att det behövs ett fungerande samarbete mellan landskapsregeringen och Regionförvaltningsverket i Finland rörande rapporteringen (landskapsregeringen förser Regionförvaltningsverket med uppgifter) och övervakningen (Regionförvaltningsverket förser landskapsregeringen med uppgifter som kan ligga till grund för ålägganden och vite).

6 Beredningen av förslaget

Promemorian har beretts av landskapsregeringen i samarbete med Regionförvaltningsverket som ställer sig positiva till en överenskommelseförordning. Även Finansministeriet har deltagit i beredningen, bland annat genom att vara i kontakt med EU-kommissionen rörande den tilltänkta överenskommelseförordningen. Kommissionen har meddelat att det inte finns några hinder för att Åland ingår i Finlands rapportering och övervakning i enlighet med tillgänglighetsdirektivet så länge som rapporteringen och övervakningen är geografiskt representativ och balanserad i enlighet med genomförandebeslutet.

Enligt 3 § i förslaget till överenskommelseförordning ska landskapsregeringen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland avtala om kostnaderna. Avsikten är att ersättningsnivån ska avtalas om i enlighet med det som anges på första raden i avgiftstabell 5 (Övriga prestationer) i bilagan till Statsrådets förordning om avgifter till regionförvaltningsverken år 2022 (FFS 201/2022). Med nuvarande nivåer skulle det här innebära att ersättningen uppgår till 80 euro per timme. Enligt Regionförvaltningsverket tar den förenklade övervakningen i genomsnitt i dagsläget två timmar medan den ingående övervakningen tar mellan fem och tio dagar att utföra för en tjänsteman. Eftersom övervakningsnivåerna enligt genomförandebeslutet baserar sig på invånarantal ska övervakningen på Åland vara i proportion till antalet webbplatser som ska övervakas i hela Finland. I Finland (inklusive Åland) finns ungefär 5 550 000 invånare, Åland har ungefär 30 300 invånare. Ålands befolkning utgör därmed omkring 0,54 % av Finlands befolkning vilket innebär att Åland bör utgöra 0,54 % av Finlands övervakning i enlighet med genomförandebeslutet. I praktiken skulle det här innebära att det måste göras omkring en granskning med förenklad metod och 0,11 granskningar med ingående metod på Åland årligen. Avsikten är att Regionförvaltningsverket har en egen uppföljningskod för det arbete som utförs för Ålands del.

7 Ikraftträdande

Överenskommelseförordningen föreslås träda i kraft så snart som den har färdigställts.

Förordningstext

Republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen

I enlighet med republikens presidents beslut föreskrivs med stöd av 32 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lagarna 1556/1994 och 68/2004, och med samtycke av Ålands landskapsregering:

1 §

Överförande av tillsynsuppgifter

Genom denna förordning överförs från Ålands landskapsregering till Regionförvaltningsverket i Södra Finland tillsynsbehörigheten på Åland enligt 10 § 2 och 3 punkterna i landskapslagen (2019:7) om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen.

2 §

Samarbete mellan tillsynsmyndigheterna

I de ärenden som avses i 1 § ska Ålands landskapsregering och Regionförvaltningsverket i Södra Finland samarbeta. Ålands landskapsregering ska till Regionförvaltningsverket i Södra Finland tillhandahålla den bakgrundsinformation som behövs för övervakningen och rapporteringen. Regionförvaltningsverket i Södra Finland ska till Ålands landskapsregering tillhandahålla den information som behövs vid utövande av Ålands landskapsregerings befogenhet enligt 11 § 1 punkten landskapslagen (2019:7) om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen.

3 §

Kostnadsfördelning

Kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom denna förordning överförs på Regionförvaltningsverket i Södra Finland betalas av Ålands landskapsregering. Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Ålands landskapsregering avtalar om kostnaderna.

4 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den XX.

Helsingfors den XX månad XXXX

Republikens president
Sauli Niinistö

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Offentliga webbplatser på Åland

afhs.ax	1
ahs.ax	1
ahvenanmaa.fi	1
aland.ax	1
aland100.ax	1
alandliving.ax	1
alandstrafiken.ax	1
alarm.ax	1
amhm.ax	1
ami.ax	1
ams.ax	1
arkivet.ax	1
asa.ax	1
asub.ax	1
barkraft.ax	1
di.ax	1
fastighetsverketax	1
film.ax	1
fornlamningar.ax	1
gymnasium.ax	1
ha.ax	1
hjärtstartare.ax	1
idrottspolitik.ax	1
klamydia.ax	1
kommuner	16
kommunförbundet.ax	1
kompassen.ax	1
kris.ax	1
kst.ax	1
kultur.ax	1
kulturarv.ax	1
lagtinget.ax	1
landsbygd.ax	1
laroplan.ax	1
levandekulturarv.ax	1
li.ax	1
museum.ax	1
nahd.ax	1
oasen.ax	1
ombudsman.ax	1
regeringen.ax	1
revisionen.ax	1
sahd.ax	1
utbildning.ax	1
upphandlingsinspektionen.ax	1
val.ax	1
visavagen.ax	1
visitkastelholm.ax	1
whois.ax	1

Totalt antal: 64